

geven dat, door pers en radio verspreid, de Vijfde-Colonne-angst machtig aanwakkerde:

'Heden, 11 mei, hebben te 's-Gravenhage woonachtige Duitsers van een huis aan de Suezkade uit getracht, naar het centrum van de stad op te rukken. Een afdeling Nederlandse troepen heeft hen teruggejaagd naar de Suezkade waar zij zich in het evengenoemde huis vastzetten. Een van onze pantserwagens heeft dit huis met zijn kanon beschoten, waarna de Duitsers die nog in leven waren, zich hebben overgegeven. De opperbevelhebber van land- en zeemacht deelt mee, dat tegenover ieder huis van waaruit op Nederlanders zal worden geschoten, op overeenkomstige wijze zal worden opgetreden.'¹

Die laatste zin uit het communiqué had een voorgeschiedenis.

De berichten omtrent het optreden van de verraderlijke Vijfde Colonne hadden op de commandant van het in de zuidelijke helft van de Grebbelinie opgestelde IIde legerkorps, generaal-majoor J. Harberts, zoveel indruk gemaakt, dat deze (een zeer voortvarende, maar niet erg evenwichtige opperofficier) aan de onder hem staande troepen, wellicht nog op de rode, maar in elk geval op de 11de mei² een order verstrekt had die op het volgende neerkwam: verdachte personen moesten onmiddellijk gearresteerd en wie hunner zich verzette, neergeschoten worden; trof men in een huis vermoede Duitse troepen aan, dan dienden niet alleen zij, maar alle mannelijke bewoners van dat huis van zeventien jaar of ouder ter plaatse gefusilleerd te worden; hetzelfde moest geschieden wanneer uit een bepaald huis zou zijn geschoten.

Die order was, voorzover bekend, nog nergens toegepast toen generaal Harberts haar op 11 mei 's middags om vier uur voorlegde aan zijn onmiddellijke superieur: de commandant veldleger, generaal van Voorst tot Voorst, die hij in het hoofdkwartier te Zeist opzocht.³ Daarbij sprak hij zo gejaagd dat generaal van Voorst tot Voorst hem vragen moest, de afgekondigde bepalingen nog eens langzaam te herhalen; de commandant veldleger schreef ze op en reageerde onmiddellijk met de mededeling dat generaal Harberts de uitvoering van zijn order moest opschorten. Zijnerzijds belde generaal van Voorst tot Voorst zijn broer op, de chef van de landmachtstaf; deze

¹ Tekst in Nierstrasz: *Algemeen Overzicht*, p. 285. ² In het kort na de meidagen geschreven verslag van een der tot het IIde legerkorps behorende artillerie-afdelingen wordt vermeld 'dat op 10 mei te 9.14 uur het bericht doorkomt dat krijgsgevangenen die geheel of gedeeltelijk in Nederlandse uniformen gekleed zijn, onmiddellijk moeten worden geëxecuteerd.' (Commandant I-12 R.A.: 'Verslag der werkzaamheden op 10, 11, 12, 13 en 14 mei 1940', 14 juni 1940, p. 1). Er zijn dus vermoedelijk twee orders van generaal Harberts geweest. ³ Hoofdkwartier Veldleger: 'Dagboek', p. 112 (11 mei 1940).